

SUSITARIMAS
DĖL VALSTYBĖS SIEKIAMŲ TIKSLŲ IR KELIAMŲ LŪKESČIŲ
VALSTYBINĖS KALBOS INSPEKCIJOS VADOVUI

2025 m. rugpjūčio d.

(data)

Vilnius

(sudarymo vieta)

I. ĮSTAIGOS PASKIRTIS IR VEIKLOS KRYPTYS

Valstybinė kalbos inspekcija (toliau – Inspekcija) – Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsteigta biudžetinė įstaiga, veikianti prie Kultūros ministerijos, atskaitinga Kalbos komisijai, atsakinga Kultūros ministerijai.

Inspekcijos misija – saugoti valstybinės lietuvių kalbos statusą, įtvirtintą Konstitucijos 14 straipsnyje.

Svarbiausi Inspekcijos uždaviniai – kontroliuoti, kaip valstybės ir savivaldybių institucijose, visose Lietuvos Respublikoje veikiančiose įstaigose, įmonėse ir organizacijose laikomasi Valstybinės kalbos įstatymo, Kalbos komisijos nutarimų ir kitų teisės norminių aktų, nustatančių valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo reikalavimus. Už valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo pažeidimus Inspekcija turi teisę taikyti administracines nuobaudas pagal LR Administracinių nusižengimų kodekso 497–503 str.

Inspekcijos veiklos pobūdis ir funkcijos nustatytos Valstybinės kalbos inspekcijos įstatyme (toliau – Įstatymas) ir LRV patvirtintuose Inspekcijos nuostatuose. Savo veikloje Inspekcija vadovaujasi Valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolės principais, kriterijais ir jų taikymo metodika.

VKI atlieka šias funkcijas:

- nagrinėja jos įgaliojimų sričiai priskirtas administracinių teisės pažeidimų bylas ir gali skirti administracines nuobaudas;
- pagal savo įgaliojimus nagrinėja skundus ir prašymus;
- konsultuoja piliečius, ūkio subjektus, valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių ir organizacijų kalbos tvarkytojus;
- imasi priemonių, kad būtų išvengta Valstybinės kalbos įstatymo pažeidimų;
- informuoja visuomenę apie Inspekcijos veiklą;
- atlieka kitas norminiuose teisės aktuose nustatytas funkcijas.

II. VALSTYBĖS LŪKESČIAI IR SIEKIAMI TIKSLAI ĮSTAIGOJE

Valstybinės kalbos gyvavimo aplinkybės dėl didėjančios imigracijos, anglų ir kitų užsienio kalbų įtakos, pasikeitusio požiūrio į kalbos taisyklingumo kontrolę keičiasi, todėl Inspekcijos, kaip priežiūros įstaigos, vaidmuo tampa vis aktualesnis. Įgyvendindama įstatymu numatytų kalbos funkcijų vykdymo ir viešosios kalbos kokybės stebėsenai ir užtikrinimui privalomas funkcijas Inspekcija sieks prisidėti prie lietuvių kalbos prestižo stiprinimo. Šiam tikslui pasiekti išskiriamos šios įstaigos prioritetinės veiklos kryptys:

1 veiklos kryptis. Valstybinės kalbos tvarkybos sistemos stiprinimas siekiant didinti kalbos tvarkybos efektyvumą

Dabartinė kalbos kontrolės sistema, kai valstybinės kalbos priežiūros funkciją savivaldybėse vykdo kalbos tvarkytojai, nėra pakankamai veiksminga dėl kelių priežasčių: nevienodas savivaldybių administracijų požiūris į valstybinės kalbos apsaugą; valstybinės kalbos viešojo vartojimo intensyvumas savivaldybėse yra netolygus, nes priklauso nuo ūkio subjektų išsidėstymo ir jų veiklos aktyvumo; pokyčių reikalauja dėl migracijos sparčiai kintanti kalbinė aplinka. Kuriant dabartinę valstybinės kalbos priežiūros modelį nenumatyta, kad vienose savivaldybėse ši priežiūra turėtų būti intensyvi ir nuolatinė, o kitose pakaktų užtikrinti jos periodiškumą. Dabartinis darbo modelis neefektyvus ir ekonominiu požiūriu: lėšos kalbos tvarkytojų etatams išlaikyti skiriamos iš valstybės biudžeto, tačiau jų nebepakanka, negana to, didelė jų dalis panaudojama ne pagal paskirtį. Pastabų dėl dabartinės sistemos yra pateikusi Valstybės kontrolė ir Kultūros ministerijos vidaus auditas.

Reformavus dabartinę valstybinės kalbos priežiūros sistemą, Inspekcija savo funkcijas vykdys per teritorinius skyrius: vietoje dabartinių Inspekcijai nepavaldžių, iš valstybės dotacijos finansuojamų 60 kalbos tvarkytojų planuojama palikti 16 teritoriniu pagrindu dirbančių inspektorių.

Inspekcija pateiks Kultūros ministerijai organizacinį ir finansinį pertvarkos planą; pateiks teisės aktų, reikalingų reformos įgyvendinimui, pakeitimų projektus; atnaujins vidinius dokumentus ir pagal poreikį perskirstys personalo išteklius; bendradarbiaus su savivaldybėmis siekdama sklandžiai perskirstyti veiklos sritis ir įgaliojimus tarp Inspekcijos ir savivaldybių kalbos tvarkytojų.

2 veiklos kryptis. Valstybinės kalbos įstatymo įgyvendinimo kontrolės stiprinimas

Lietuvos Respublikos Seimas 2024 metų spalio 3 dieną papildė Valstybinės kalbos įstatymą nuostatomis, įpareigojančiomis prekes ir (ar) paslaugas teikiančius fizinius asmenis užtikrinti tiesioginį gyventojų aptarnavimą valstybine kalba Vyriausybės nustatytu lietuvių kalbos mokėjimo lygiu. Pakeitimas įsigalioja nuo 2026 metų sausio 1 dienos. Tai iš esmės praplečia Inspekcijos tikrinamų subjektų ratą (pavėžėjimo paslaugų teikėjai, slaugos darbuotojai, kurjeriai, grožio paslaugas teikiantys darbuotojai, sporto klubų ir smulkiosios prekybos darbuotojai). Nustojus galioti Vyriausybės numatytoms išimtims, nustatytoms Vyriausybės nutarime Nr. 224 „Dėl laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje užsieniečiams suteikimo“, pagausės asmenų, kuriems bus taikomos Valstybinės kalbos įstatymo nuostatos. Inspekcija bendradarbiaus su kitomis institucijomis kurdama pažeidimų prevencijos sistemą, atnaujins dabartinę fizinių ir juridinių asmenų tikrinimo tvarką, pagal poreikį perskirstys vidinius Inspekcijos išteklius, įvertins ir atnaujins / pasiūlys atnaujinti galiojančius teisės aktus efektyvesniam įstatymo įgyvendinimui. Inspekcija parengs ir Kultūros ministerijai pateiks įstaigos nuostatų pakeitimo projektą, kuriame būtų įtvirtinta nuostata, pagal kurią inspektoriai turėtų įgaliojimus tikrinti faktinį valstybinės kalbos mokėjimo lygį. Tokia praktika, paremta užsienio valstybių pavyzdžiais, sustiprins inspektorių darbo efektyvumą.

3 veiklos kryptis. Sociolingvistinės situacijos Lietuvoje stebėsenos sukūrimas ir vykdymas

Valstybinės kalbos politiką įgyvendinančioms institucijoms ir politikos formuotojams stinga tyrimų ir mokslinių duomenų apie sociolingvistinę situaciją ir jos pokyčius trumpalaikėje bei ilgalaikėje perspektyvoje. Inspekcija, kartu su Kultūros ministerija, sieks bendradarbiauti su mokslo institucijomis, tyrėjais dėl sociolingvistinės situacijos stebėsenos sukūrimo. Patikimi duomenys leis įvertinti esamą situaciją ir prireikus siūlyti atitinkamus sprendimus.

4 veiklos kryptis. Visuomenės švietimas ir konsultavimas

Kiekvienais metais, remiantis tikrinimo ir konsultavimo duomenimis, bus parengta metodinė priemonė dėl valstybinės kalbos vartojimo, skirta pasirinktai auditorijai, teikiant pirmenybę paslaugų sektoriams, kuriems aktualūs nauji Valstybinės kalbos įstatymo pakeitimai.

Piliečiai bus nuolatos konsultuojami telefonu ir raštu. Inspekcijos feisbuko paskyroje bus dalijamasi informacija apie

Inspekcijos veiklą, kalbos politikos aktualijas, kalbos patarimai.

Bendradarbiaujant su kitomis už užsieniečių priėmimą ir integraciją atsakingomis institucijomis, nevyriausybiname sektoriuje veikiančiomis organizacijomis, bus rengiama ir sklaidą šiai tikslinei auditorijai užtikrinančiose platformose, aktualiomis užsienio kalbomis, lengvai suprantama kalba, viešinama informacija apie valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimus ir mokymosi galimybes Lietuvoje.

Taip pat, siekiant stiprinti lietuvių kalbos prestižą ir gerinti visuomenės nuomonę apie lietuvių kalbos vartojimą, kasmet bus organizuojamas tradicinis Gražiausių įmonių pavadinimo konkursas.

III. TIKSLAI PAGAL VEIKLOS KRYPTIS

1. Valstybinės kalbos tvarkybos sistemos stiprinimas siekiant didinti kalbos tvarkybos efektyvumą					
Rodiklis (-iai)	<i>Terminas 2025 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2026 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2027 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2028 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2029 m. IV ketv.</i>
Parengtas ir pateiktas Kultūros ministerijai atnaujintas Valstybinės kalbos tvarkybos sistemos reformos įgyvendinimo planas	<i>Įgyvendinta</i>				
Pateikti su Valstybinės kalbos tvarkybos sistemos reforma susijusių teisės aktų pakeitimo projektai	<i>Įgyvendinta</i>	<i>Įgyvendinta</i>			
2. Valstybinės kalbos įstatymo įgyvendinimo kontrolės stiprinimas					
Rodiklis (-iai)	<i>Terminas 2025 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2026 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2027 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2028 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2029 m. IV ketv.</i>
Juridinių ir fizinių asmenų tikrinimo tvarkos atnaujinimas pagal poreikius.	<i>Įgyvendinta</i>	<i>Įgyvendinta</i>	<i>Įgyvendinta</i>	<i>Įgyvendinta</i>	<i>Įgyvendinta</i>
Vykdomas informavimas ir konsultavimas dėl valstybinės kalbos reikalavimų taikymo Lietuvoje dirbantiems užsieniečiams.	<i>Įgyvendinta</i>	<i>Įgyvendinta</i>	<i>Įgyvendinta</i>	<i>Įgyvendinta</i>	<i>Įgyvendinta</i>
Pateiktas Inspekcijos nuostatų pakeitimo projektas, kuriame būtų įtvirtinta nuostata, pagal kurią inspektoriai turėtų įgaliojimus tikrinti faktinį valstybinės kalbos mokėjimo lygį.	<i>Įgyvendinta</i>				
3. Sociolingvistinės situacijos Lietuvoje stebėsenos sukūrimas ir vykdymas					
Rodiklis (-iai)	<i>Terminas 2025 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2026 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2027 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2028 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2029 m. IV ketv.</i>
Parengtas ir su Kultūros ministerija suderintas sociolingvistinės situacijos Lietuvoje stebėsenos modelis.	<i>Įgyvendinta</i>				

Ne rečiau nei kartą per 2 metus atlikti sociolingvistiniai tyrimai.			<i>Igyvendinta</i>		<i>Igyvendinta</i>
Bendradarbiaujant su kitomis institucijomis surengti seminarai-diskusijos kalbos vartojimo, kontrolės ir tvarkybos klausimais.				<i>Igyvendinta</i>	
4. Visuomenės švietimas ir konsultavimas.					
	<i>Terminas 2025 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2026 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2027 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2028 m. IV ketv.</i>	<i>Terminas 2029 m. IV ketv.</i>
Metodinių priemonių, skirtų verslo įmonėms kalbos klausimais konsultuoti, parengimas ir publikavimas, kasmet pasirenkant skirtingą tikslinę verslo sritį (vnt.).	1	1	1	1	1
Valstybinės kalbos inspekcijos internetiniame puslapyje bei socialiniuose tinkluose ir kituose žiniasklaidos šaltiniuose teikta informacija apie įstaigos veiklą, aktualius kalbos vartojimo ir taisyklingumo klausimus (vnt.).	200	200	200	200	200
Kultūros ministerijai pagal kompetenciją pateikti siūlymai ir informacija pagal kompetenciją dėl užsieniečių kalbinės ir sociokultūrinės integracijos komunikacinio plano rengimo ir įgyvendinimo.	<i>Igyvendinta</i>	<i>Igyvendinta</i>	<i>Igyvendinta</i>	<i>Igyvendinta</i>	<i>Igyvendinta</i>
Kasmet suorganizuotas Gražiausių įmonių pavadinimo konkursas.	<i>Igyvendinta</i>	<i>Igyvendinta</i>	<i>Igyvendinta</i>	<i>Igyvendinta</i>	<i>Igyvendinta</i>

IV. VEIKLOS TVARUMO TIKSLAI

Sukurti darbinę aplinką, kurioje būtų užtikrinama galimybė profesškai tobulėti		
Rodiklis (-iai)	Rodiklio reikšmė	Terminas
Kvalifikacijos tobulinimas: 1. Viešojo valdymo agentūros mokymai. 2. Paskaitos. 3. Nemokamos konsultacijos Valstybinėje lietuvių kalbos komisijoje. 4. Gerosios patirties perėmimas iš kitų valstybių kalbos priežiūros institucijų.	Kvalifikaciją tobulinusių darbuotojų dalis – 90%. Vidutinės išlaidos vieno darbuotojo kvalifikacijos tobulinimui – 110 eur.	2029 m. IV ketv.

Organizuoti mokymai, kaip efektyviai naudoti skaitmenines technologijas valdymui, duomenų analizei ir komunikacijai	Kvalifikaciją tobulinusių darbuotojų dalis – 90%.	2029 m. IV ketv.
---	---	------------------

Siekti, kad Valstybinės kalbos inspekcijos veikla būtų efektyvesnė, skaidresnė, objektyvesnė		
Rodiklis (-iai)	Rodiklio reikšmė	Terminas
Kasmet Inspekcijos interneto svetainėje paskelbtos aptarnavimo kokybės vertinimo apklausos anketos (kurios yra surenkamos, analizuojamos ir vertinamos).	Ne mažiau kaip 5 apklausos kasmet.	2029 m. IV ketv.
Nuolat peržiūrimos ir atnaujinamos atsparumo korupcijai priemonės ir procesas, užtikrinantys įstaigos veiklos skaidrumą.	<i>Igyvendinta</i>	2029 m. IV ketv.
Sukurta ir įdiegta vientisa Inspekcijos viešosios komunikacijos sistema.	<i>Igyvendinta</i>	2026 m. IV ketv.
Keičiant darbinės patalpas rinktis aukštesnės energinės klasės patalpas.	<i>Igyvendinta</i>	2029 m. IV ketv.
Rūpintis Inspekcijos darbuotojų gerove ir sveikata, ypač atsižvelgiant į vyresniojo amžiaus keliamus iššūkius	<i>Igyvendinta</i>	2029 m. IV ketv.

V. RIZIKŲ VALDYMAS

Išoriniai ir (ar) vidiniai veiksniai, kurie gali daryti poveikį įstaigai siekiant įgyvendinti savo paskirtį bei pasiekti Susitarime nustatytus tikslus ir rezultatus, bei veiksmai, kurių pagalba bus siekiama valdyti veiklos rizikas.

Numatytų tikslų įgyvendinimui įtakos gali turėti įvairūs išoriniai ir (ar) vidiniai veiksniai (rizikos), kurie gali kilti iš skirtingų sričių, tokių, kaip finansavimo trūkumas veikloms, nepriimti planuojami teisės aktų pakeitimai.

Įstaigos rizikų valdymo procesas apima esminių rizikų valdymą. Įstaiga savo veikloje išskiria tokias pagrindines rizikų kategorijas pagal priežasčių pobūdį: strateginės, veiklos bei nenumatytos rizikos. Įstaigoje veiklos rizikos yra valdomos užtikrinant tinkamą vidaus kontrolės sistemą, kuri apima:

- tinkamą Įstaigos veiklos ir vykdomų procesų reglamentavimą;
- etikos standartų diegimą;
- korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimą;
- interesų konfliktų identifikavimą ir savalaikį užkardymą;
- informacijos ir informacinių sistemų saugumą;
- aiškiai nustatytas darbuotojų darbo funkcijas, teises, pareigas ir atsakomybę;
- tinkamų priemonių, reikalingų darbuotojų funkcijoms atlikti įsigijimą, sukūrimą ir naudojimą;
- tinkamų sąlygų darbuotojų kvalifikacijai kelti užtikrinimą;

Rizikų valdymas paremtas patikimais, aktualiais, istoriniais, statistiniais duomenimis, dokumentais, stebėjimu, patirtimi ar ekspertiniu vertinimu.

(parašas)

(parašas)

Šarūnas Birutis

Audrius Valotka

Laikinai einantis kultūros ministro pareigas

Valstybinės kalbos inspekcijos viršininkas